

Vervolgonderzoek daklozenstatistiek 2009-2018

Een verdiepende studie naar de achtergrond van en de ontwikkelingen
in de populatie daklozen tussen 2009-2018

Op verzoek van het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport

Moniek Coumans

Koos Arts

Hans Schmeets

November 2019

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Methode en bronnen	4
2.1 Definities	4
2.2 Onderzoekspopulatie	6
2.2.1 De geschatte populatie daklozen in Nederland	6
2.2.2 Geregistreeerde daklozen	6
2.3 Analyse en relevante indicatoren	7
3. De populatie daklozen in Nederland	10
3.1 Kenmerken van de populatie daklozen	10
3.2 Leeftijd daklozen	10
3.3 Migratieachtergrond van jongere daklozen in 2018	11
3.4 Daklozen in de vier grote gemeenten en daarbuiten, 2016-2018	12
3.5 Kostendelersnorm	12
4. Geregistreeerde daklozen	13
4.1 Sociaaleconomische achtergrond	13
4.1.1 Sociaaleconomische categorie en inkomen	13
4.1.2 Schulden en vermogen	15
4.2 Duur van de dakloosheid/voorkomen op registraties	15
4.3 Voorgeschiedenis nieuw ingestroomde daklozen op de registers	16
4.3.1 Inkomen en sociaaleconomische achtergrond	16
4.3.2 Life events	17
5. Samenvatting en conclusies	17
Referenties	20
Bijlage 1	22

1. Inleiding

In deze rapportage wordt verslag gedaan van de resultaten van het “Vervolgonderzoek daklozenstatistiek 2009-2018”.

Het CBS doet sinds 2009 onderzoek naar de omvang van de populatie daklozen in Nederland (CBS, 2009, 2012; 2015; 2016a; 2016b; 2019, Coumans et al., 2010; Coumans et al., 2013). Uit de laatste schattingen bleek dat het aantal daklozen sinds 2009 aanzienlijk is toegenomen. In 2009 waren er naar schatting 17,8 duizend daklozen, in 2018 waren dat er 39 300. Over de hele periode is het aantal jongere daklozen (van 18 tot 30 jaar) en het aantal daklozen met een niet-westerse migratieachtergrond verdriedubbeld.

Naar aanleiding van deze cijfers, werd voor het ministerie van VWS de vraag naar de achtergrond van de geconstateerde stijgende trend urgent. Om beleid gericht in te kunnen zetten is het van belang meer duiding te kunnen geven aan de stijging door inzicht te verschaffen in de achtergrond van de daklozen en dat met name voor de meest recente jaren van de daklozenmetingen. Het ministerie heeft het CBS daarom gevraagd om een onderzoek te verrichten met als doel om meer inzicht te verkrijgen in de stijging van de omvang van de populatie daklozen.

In dit rapport wordt verslag gedaan over dit onderzoek. Allereerst wordt ingegaan op een tweetal vragen die reeds in een eerder stadium werd gesteld naar aanleiding van de berichtgeving over het gestegen aantal daklozen. Deze vragen betroffen de totale geschatte populatie daklozen in Nederland en luiden als volgt:

1. Wat zijn de achtergrondkenmerken van de populatie daklozen die de stijging in de periode 2009-2018 kunnen verklaren?
2. Wat zijn de belangrijkste verklaringen voor de stijging van het totaal aantal geschatte daklozen in 2017 en 2018?

Deze onderzoeksvragen worden in hoofdstuk 3 beantwoord, waarbij in wordt gegaan op enkele specifieke achtergrondkenmerken van de populatie daklozen in de jaren 2016-2018. De kenmerken waar nader op ingegaan wordt zijn leeftijd, de samenhang tussen leeftijd en migratieachtergrond en de verdeling over de 4 grote steden en de overige gemeenten van Nederland. Hiermee wordt nader zicht gekregen op de specifieke stijging van het aandeel jongere daklozen en daklozen met een niet-westerse migratieachtergrond in de totale geschatte populatie daklozen in Nederland over de periode 2009-2018.

Naast bovenstaande vragen wordt in dit rapport ingegaan op een specifieke vraag naar in hoeverre de in 2015 geïntroduceerde kostendelersnorm mogelijk een rol heeft gespeeld bij ontwikkelingen in de populatie daklozen. Deze vraag komt in hoofdstuk 3 aan de orde.

Naast bovenstaande vragen kwam de vraag op of er, ten opzichte van de periode 2009-2016, een verandering heeft plaatsgevonden in de achtergrond van de geregistreerde daklozen in 2017 en 2018 en, zo ja, of deze verandering aanknopingspunten biedt voor de stijging in de geschatte populatie daklozen. Om dit nader te onderzoeken zijn de volgende onderzoeksvragen vastgesteld:

3. Zijn er, ten opzichte van de periode 2009-2016, bij de daklozen in 2017 en 2018 verschuivingen te constateren in de sociaaleconomische achtergrond van deze daklozen in de registraties van het CBS?
4. In welke mate hebben, ten opzichte van de periode 2009-2016, bepaalde life-events plaatsgevonden bij de groep daklozen in 2017 en 2018?

Deze twee onderzoeksvragen – de sociaaleconomische achtergrond en de life-events – kunnen met de bij de CBS beschikbare gegevens uitsluitend beantwoord worden aan de hand van registratiegegevens van bij het CBS geregistreerde daklozen. Het is van belang op te merken dat deze gegevens dus *niet* de totale geschatte populatie daklozen betreffen, maar uitsluitend de bij het CBS bekende groep daklozen, welke over de periode 2009 tot en met 2018 in een voor de omvangschatting gebruikte registers (opvangadressen, Ladis en uitkeringenbestand) als dusdanig zijn geïdentificeerd. In totaal betreft dit 6000 (in 2009) tot 8100 daklozen (in 2018). Over de hele periode zijn dit 37 200 unieke personen die minstens een keer in de periode 2009-2018 als dakloze in de registers zijn geïdentificeerd.

Deze groep geregistreerde daklozen is dus niet gelijk aan de populatie daklozen die middels een statistisch model voor elk jaar in de periode 2009-2018 wordt geschat aan de hand van deze drie registers en een aantal achtergrondkenmerken van de daklozen (voor meer informatie over de schattingsmethode, zie Coumans et al., 2010). Hoewel de geregistreerde daklozen een goede afspiegeling vormen van de geschatte populatie daklozen, kan de verdeling van de kenmerken in de geschatte populatie afwijken van de verdeling van deze kenmerken bij de geregistreerde daklozen. Dit is inherent aan de methode waarbij sommige groepen daklozen sterker worden bijgeschat dan andere groepen.

Beide onderzoeksvragen worden in hoofdstuk 4 van dit rapport beantwoord met een beschrijving van de achtergrond van de daklozen die het CBS tegenkwam in de registers over de periode 2009-2018. Dit betreft een update van de analyses uit het eerdere rapport “Inzicht in dakloosheid” (Coumans et al., 2018), waarbij ook de informatie van de jaren 2017 en 2018 is opgenomen. Met de analyses op basis van de geregistreerde daklozen in de periode 2009-2018 wordt inzichtelijk gemaakt of een eventuele ontwikkeling in de sociaaleconomische achtergrond of veranderende omstandigheden (life-events) van de geregistreerde daklozen indicaties opleveren voor de toename van de totale geschatte omvang van de populatie daklozen in de periode 2009-2018, en specifiek de periode 2017-2018 ten opzichte van 2009-2016 waar eerder over is gerapporteerd (Coumans, et al., 2018).

Allereerst wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op de gehanteerde definities en afbakeningen, welke doelgroepen worden al dan niet in beeld gebracht en hoe omschrijft het CBS deze groepen? In dit hoofdstuk worden ook de gebruikte bronnen en de onderzoekspopulatie beschreven.

2. Methode en bronnen

2.1 Definities

Dakloosheid

Bij een omvangschatting van de populatie daklozen is het van belang om een afbakening te kiezen die het beste aansluit bij de groep waar waarover wij iets willen weten. Een belangrijk criterium daarbij was in dit geval of de groep moeilijk waarneembaar is. De *feitelijk* daklozen onderscheiden zich hierin van bijvoorbeeld de zogenoemde *residentiele* daklozen doordat zij geen structurele huisvesting hebben, waar residentiele daklozen dat wel nog hebben.

In een eerdere publicatie van het CBS (Coumans et al., 2010) is dieper ingegaan op de definitiekwestie. Daar staat het volgende:

“Een van de moeilijkheden bij het definiëren van de groep is dat het verschijnsel dakloosheid gezien kan worden vanuit verschillende perspectieven. Zo kan dakloosheid worden opgevat als slechts een huisvestingskwestie, maar ook als welzijnskwestie. In actuele publicaties en ook in (gemeentelijk) beleid wordt tegenwoordig vaak een onderscheid gemaakt tussen feitelijk daklozen en residentieel daklozen (Wolf et al., 2002; De Bruin et al., 2003). Bij feitelijk daklozen gaat het om personen die vooral op straat, openbare ruimtes of vrienden, familie en kennissen zijn aangewezen en geen garantie hebben op een slaapplek voor de komende nacht. Residentieel daklozen staan ingeschreven in instellingen voor maatschappelijke opvang”.

Meer concreet verblijven residentieel daklozen in voorzieningen waar mensen op structurele basis 24 uur per dag verblijven/wonen, zoals sociale pensions, 24-uurs maatschappelijke opvangvoorzieningen en Regionale Instellingen voor Beschermd Wonen RIBW's. Deze residentieel daklozen worden in dit rapport en in de CBS-statistieken buiten beschouwing gelaten. Ook mensen die begeleid (kamer) wonen of marginaal gehuisvest zijn vallen niet onder de doelgroep van onderhavig onderzoek.

Dit onderzoek richt zich, net als voorgaande onderzoeken en de omvangschattingen, op de populatie *feitelijk* daklozen, die in overeenstemming met de definitie van Wolf et al. (2002) als volgt wordt gedefinieerd:

- personen die leven op straat of andere openbare ruimte, zonder vaste verblijfplaats;
- personen die kortdurend gebruik maken van de nachtopvang of laagdrempelige opvang; en
- personen die op niet-structurele basis bij familie of vrienden slapen, zonder vaste verblijfplaats.

Het gaat daarbij om ingezetenen van Nederland; zij zijn op enig moment in Nederland geregistreerd (geweest) in de Basisregistratie Personen (BRP) en hebben een Burger Service Nummer (BSN). Dit betekent dat deze daklozen zogenoemd rechthebbend zijn in het kader van de Wet Maatschappelijke Opvang (WMO).

Migratieachtergrond

In dit rapport wordt ingegaan op de migratieachtergrond van de daklozen. Voor deze uitsplitsing naar migratieachtergrond worden de volgende definities gehanteerd.

Persoon met een Nederlandse achtergrond:

Persoon van wie de beide ouders in Nederland zijn geboren.

Persoon met een migratieachtergrond:

Persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren.

Dit kan uitgesplitst worden in:

- Migratieachtergrond: westers, persoon met een westerse migratieachtergrond:
Persoon met als migratieachtergrond een van de landen in Europa (exclusief Turkije), Noord-Amerika en Oceanië, en Indonesië en Japan.
Op grond van hun sociaal- economische en sociaal-culturele positie worden personen met een migratieachtergrond uit Indonesië en Japan tot de westerse migratieachtergrond gerekend. Het gaat vooral om mensen die in het voormalig Nederlands-Indië zijn geboren en werknemers van Japanse bedrijven met hun gezin.
- Migratieachtergrond: niet-westers
Persoon met een niet-westerse migratieachtergrond:
Persoon met als migratieachtergrond een van de landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije. Op grond van hun sociaaleconomische en sociaal-culturele positie worden personen met een migratieachtergrond uit Indonesië en Japan tot

de westerse migratieachtergrond gerekend. Het gaat vooral om mensen die in het voormalig Nederlands-Indië zijn geboren en werknemers van Japanse bedrijven met hun gezin.

2.2 Onderzoekspopulatie

2.2.1 De geschatte populatie daklozen in Nederland

Bij de jaarlijkse omvangsschattingen wordt uitgegaan van de totale populatie daklozen in Nederland. In onderhavig onderzoek wordt uitsluitend voor de beantwoording van de vragen naar de achtergrondkenmerken van de daklozen in 2017 en 2018 en eventuele verklarende factoren (onderzoeksvraag 1 en 2), uitgegaan van de totale geschatte populatie daklozen in Nederland. Dit gebeurt in Hoofdstuk 3.

2.2.2 Geregistreerde daklozen

De onderzoeksvragen gericht op (verschuivingen in) de sociaal-economische achtergrond van daklozen en het optreden van bepaalde life-events in hun voorgeschiedenis (onderzoeksvraag 3 en 4), worden beantwoord aan de hand van de gegevens van de bij het CBS bekende groep daklozen, welke bij de eerder uitgevoerde omvangsschattingen 2009 tot en met 2018 als dusdanig zijn geïdentificeerd. Deze daklozen zijn in deze periode aangetroffen in een van de volgende drie registers:

- Een register met personen op opvangadressen: Een binnen CBS samengestelde lijst van personen die volgens de BRP ingeschreven staan bij dag- en nachtopvangvoorzieningen voor daklozen. Dit betekent dat dit adres als een briefadres wordt gebruikt. Hiervoor is gebruik gemaakt van een lijst met opvanglocaties van de Federatie Opvang (branchevereniging voor maatschappelijke opvang, vrouwenopvang en beschermd en begeleid wonen) en het Leger des Heils. Deze lijst is voor de schattingen van 2016, 2017 en 2018 door het CBS geüpdatet.
- WWB: Een binnen het CBS beschikbare lijst met personen die in het bijstandsregister stonden als personen zonder vaste verblijfsplaats, volgens het Besluit Adreslozen binnen de Wet Werk en Bijstand. Het gaat dan om een “zwerversuitkering” of “daklozenuitkering”.
- LADIS: Een selectie van daklozen uit het Landelijk Alcohol en Drugs Informatie Systeem.

De gegevens uit deze registers zijn gekoppeld aan de BRP met een gepseudonimiseerde afgeleide van het BSN waardoor risico's op onthulling vermeden worden en daarmee geheimhouding gewaarborgd is. Als peildatum is daarbij steeds 1 januari van het desbetreffende jaar gehanteerd.

Tabel 2.2.1 Aantal daklozen per peilmoment totaal en per registratie, 2009-2018

Jaar registratie	Aantal daklozen	WWB	LADIS	Ingeschreven opvangadressen
2009	6000	3200	1500	2900
2010	7000	3500	1700	3100
2011	7200	3800	1600	2600
2012	6600	3500	1500	2700
2013	6900	3900	1500	2400
2014	7000	4300	1600	2200
2015	7200	4700	1500	2600
2016	7600	5200	1100	2900
2017	8000	5600	1100	2500
2018	8100	5800	1000	2400

Over de periode 2009 tot en met 2018 zijn in totaal unieke 37 200 daklozen geobserveerd.

2.3 Analyse en relevante indicatoren

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van beschikbare relevante registers in het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) van het CBS en indicatorensets.

De waargenomen daklozen op de registraties zijn verrijkt met deze gegevens. Hieronder wordt per onderzoeksvraag beschreven om welke indicatorensets en variabelen het gaat en welke analyses zijn uitgevoerd om de vraag te beantwoorden.

Samenstelling populatie en ontwikkelingen sinds 2016

Voor de onderzoeksvraag naar ontwikkelingen in de samenstelling van de groep daklozen en ontwikkelingen daarin sinds 2016, zijn de gegevens van in de registraties bekende daklozen op peildatum 1 januari van de jaren 2017 en 2018 gekoppeld aan de relevante kenmerken uit het Stelsel van Sociaal-Statistische Bestanden (SSB). Vervolgens vond de omvangschatting plaats van de omvang en verdeling van de achtergrondkenmerken. Deze gegevens zijn toegevoegd aan de reeds bekende cijfers over de jaren 2009-2016. Vervolgens is nagegaan of er over de jaren 2009 tot en met 2018 verschuivingen zijn opgetreden in de samenstelling van de populatie daklozen op de peilmomenten. De volgende kenmerken zijn hiervoor gebruikt: leeftijd, geslacht, burgerlijke staat, migratieachtergrond en verblijfplaats.

Ook voor de geregistreerde daklozen is de verdeling van bovenstaande achtergrondkenmerken nagegaan. Informatie daarover is te vinden in de tabellenbijlage (Bijlage 1, Tabel 1). Voor de geregistreerde daklozen was het in aanvulling op bovenstaande kenmerken mogelijk om gedetailleerdere informatie op te nemen over de migratieachtergrond (Bijlage 1, Tabel 2 en 3) en het onderwijsniveau en de burgerlijke staat van de daklozen (Bijlage 1, Tabel 4).

Sociaal-economische achtergrond en life events

Voor een totaaloverzicht van indicatoren en variabelen, zie ook Tabel 2.3.1. Deze indicatoren zijn bepaald in overleg tussen het CBS en het ministerie van VWS.

Op dezelfde wijze is voor de nieuwe instroom daklozen op de gebruikte registraties vastgesteld hoe de samenstelling is naar bovengenoemde kenmerken. De kenmerken worden voor de nieuwe instroom per peilmoment weergegeven en voor het totaal.

Voor de bepaling van de nieuwe instroom is uitgegaan van de daklozen die op een peilmoment voor het eerst verschijnen in de gebruikte registraties (zie paragraaf 2.2 voor een beschrijving van de registraties). Omdat voor de daklozen in 2009 niet vastgesteld kan worden of zij al eerder op een van de registraties voorkomen, wordt de nieuwe instroom vanaf 2010 weergegeven.

Uit een eerder verrichte nadere analyse in 2018 bleek dat het voor de achtergrondkenmerken niet wezenlijk uitmaakt of uitgegaan wordt van de nieuwe instroom ten opzichte van meerdere voorgaande jaren (zoals in 2016), of slechts ten opzichte van het voorgaande jaar (zoals in 2010). Conform de bevindingen van de eerdere studie 'Inzicht in dakloosheid' wordt ook voor de hele periode 2009-2018 geconstateerd dat de groep nieuw geobserveerde daklozen vanaf 2010 een valide beeld verschaft van de nieuwe instroom vanaf dat jaar.

Tussen 2010 tot en met 2018 werden 31 300 daklozen voor het eerst waargenomen in de registraties. Samen met de 5 900 daklozen die in 2009 geregistreerd stonden, zijn dit 37 200 daklozen.

Specifiek gericht op de duur van dakloosheid wordt nagegaan welk deel van de in de registraties waargenomen de daklozen in de onderzoeksperiode 2009-2018:

- langdurig dakloos is (bijvoorbeeld minstens drie jaar doorlopend),
- eenmalig, voor een kortere periode dakloos is, en
- welk deel in de onderzoeksperiode van 2009-2018 meerdere keren, maar niet opeenvolgende jaren (dus recidiverend) dakloos is.

Voor dit vervolgonderzoek wordt specifiek gelet op veranderingen in de duur van dakloosheid en de recidieven van de daklozen die we aantreffen op de registers in de periode 2009 tot en met 2018 ten opzichte van de periode 2009 tot en met 2016.

Nogmaals moet nadrukkelijk opgemerkt worden dat de populatie die zo in kaart wordt gebracht *niet* de volledige populatie daklozen in Nederland bevat, maar alleen dat deel dat op het moment van de waarneming, en dus op een van de peildata tussen 2009 tot en met 2018, geobserveerd werd in de registers.

Een andere kanttekening is dat het CBS gemeten heeft op peildatum 1 januari van desbetreffende verslagjaren, waardoor niet bekend is of deze daklozen in de tussenliggende periode van het desbetreffende jaar misschien in en uit de toestand van dakloosheid raakten. Ook worden er wellicht daklozen gemist omdat de periode van dakloosheid net tussen twee peildata inlag. Met name voor het vaststellen van de recidieven kan dit een ander beeld weergeven dan in studies waarbij wel naar de tussenliggende periode en korter durende episodes van dakloosheid wordt gekeken.

Tabel 2.3.1 Overzicht Indicatoren en variabelen

Demografische factoren	Geslacht
	Leeftijd
	Migratieachtergrond
	Burgerlijke staat
	Type huishouden (een persoons-/meerpersoonshuishouden)
Regionale factoren	Landsdeel
	G4 versus de rest van Nederland
Opleiding	Hoogst gevolgde onderwijsniveau, voor zover beschikbaar
Life event	Scheiding (zie ook burgerlijke staat)
	Transitie van werk naar een situatie zonder werk (uitkeringssituatie/zonder inkomen)
	Scherpe inkomensdaling
Inkomen en sociaal economische status	Gemiddelde percentielscore inkomen
	Gemiddeld besteedbaar inkomen
	Hypotheekschuld en overige schulden
	Sociaaleconomische categorie in de maand van waarneming
	Sociaaleconomische categorie op jaarbasis
	Voornaamste inkomensbron huishouden

Duur dakloosheid	Totaal aaneengesloten registratieduur uitgaande van pildatum 1 januari Recidieven (daklozen die op meer dan 1 peilmoment, maar niet in achtereenvolgende jaren op de registratie werden waargenomen) Sterfte
-------------------------	---

Voorgeschiedenis van de populatie daklozen

In dit onderzoek wordt ook teruggekeken in de tijd voorafgaand aan de dakloosheid, welke hier wordt geoperationaliseerd als de eerste instroom in de CBS-registraties. Voor de beantwoording van de vraag naar de voorgeschiedenis van daklozen wordt allereerst gekeken naar de volgende indicatoren:

- Scheidingen in de 5 jaar voorafgaand aan de eerste keer waargenomen in de registraties en scheidingen die plaats vonden langer dan 5 jaar voor de eerste instroom op de registraties;
- Sociaaleconomische categorie 5 en 10 jaar voor de eerste instroom;
- Gemiddeld besteedbaar inkomen, percentielscore en voornaamste inkomstenbron van het huishouden in registratiejaar en 5 jaar daarvoor.

Ook GGZ-problematiek kan opgevat kan worden als een belangrijk life event, zeker in het leven van daklozen. Een life-event is een gebeurtenis die grote impact kan hebben op de levensomstandigheden van een persoon. Helaas was het in dit onderzoek niet mogelijk om deze indicator mee te nemen, omdat de benodigde gegevens daarover niet (allemaal) beschikbaar waren ten tijde van het analyseren van de gegevens.

Andere life-events, die hier wel gepresenteerd worden, zijn scheidingen, schuldenproblematiek en het verlies van werk. Opgemerkt moet worden dat gegevens over schulden maar zeer beperkt beschikbaar zijn. Creditcardschulden, betalingsachterstanden en huurschulden worden bijvoorbeeld niet geregistreerd, maar schulden bij de bank en de hypotheekschuld wel.

Het verlies van werk wordt hier uitgedrukt als het aandeel daklozen dat vijf jaar voor instroom werkzaam was en in het jaar van instroom niet meer. Ook is andersom nagegaan welk deel van de mensen in het jaar van instroom niet werkzaam was, maar vijf jaar daarvoor wel. In tegenstelling tot het eerdere onderzoek wordt bij de sociaaleconomische categorie niet uitgegaan van dit gegeven in de maand waarin de dakloze ook als op de daklozenregistratie werd aangetroffen, maar van de sociaaleconomische categorie in het jaar van eerste registratie. Maandcijfers hierover waren voor het jaar 2018 nog niet beschikbaar. De cijfers zijn daardoor minder nauwkeurig, maar geven wel een duidelijke indicatie.

3. De populatie daklozen in Nederland

3.1 Kenmerken van de populatie daklozen

In Tabel 3.1.1 staat de ontwikkeling van de geschatte populatie over de jaren weergegeven en de (ontwikkelingen in) de verdeling van enkele achtergrondkenmerken.

De gegevens in deze tabel vormen de aanleiding voor het uitvoeren van onderhavig onderzoek en laten de sterke stijging van de populatie daklozen sinds 2009 zien, namelijk van 17,8 naar 39,3 duizend daklozen. Ook is de toename over de jaren te zien van zowel het aandeel jongeren als het aandeel met een niet westerse migratieachtergrond.

Tabel 3.1.1 Achtergrondkenmerken van de totale geschatte populatie daklozen, 2009-2018

Kenmerken	jaar									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	x 1 000									
Totaal	17.8	23.3	24.4	27.3	24.8	26.9	31.0	30.5	34.5	39.3
	%									
Geslacht										
Man	80	76	81	82	81	80	82	79	86	84
Vrouw	20	24	19	18	19	20	18	21	14	16
Leeftijd op peilmoment										
18 t/m 29 jaar	22	26	26	23	29	25	27	41	31	32
30 t/m 49 jaar	57	54	54	55	52	53	53	43	52	49
50 t/m 64 jaar	21	20	19	22	19	22	20	16	16	19
Migratieachtergrond land										
Nederland	54	49	48	50	47	49	49	42	43	43
Overige westerse landen	9	11	11	11	10	10	8	10	11	10
Niet-westerse landen	36	40	41	40	43	41	43	49	46	47
Regio										
Vier grote gemeenten	37	40	40	45	40	39	41	43	37	37
Overige gemeenten	63	60	60	55	60	61	59	57	63	63

Bron: SIVZ/CBS, SSB

In het vervolg van dit hoofdstuk wordt op enkele kenmerken van de populatie daklozen voor de periode 2016 tot 2018 wat verder ingezoomd.

3.2 Leeftijd daklozen

In tabel 3.2.1 staat de leeftijdsindeling van de totale daklozenpopulatie in 2016 en 2018. Voor de jongste categorie is een aangepaste leeftijdsafbakening toegepast, van 18 tot 27 jaar. Te zien is dat het aantal dakloze jongeren in 2018 lager ligt dan in 2016. Het aandeel jongeren binnen de groep daklozen is eveneens afgenomen, van 35 tot 24 procent.

Tabel 3.2.1 Daklozen van 18 tot 65 jaar naar leeftijd, 2016 en 2018¹⁾

	2016	Daklozen percentage	2018	Daklozen percentage
	Daklozen absoluut		Daklozen absoluut	
	<i>x 1 000</i>	%	<i>x 1 000</i>	%
Totaal	30,5	100	39,2	100
Leeftijd				
18 tot 27 jaar	10,7	35	9,4	24
27 tot 50 jaar	14,9	49	22,4	57
50 tot 65 jaar	4,9	16	7,4	19

Bron: SIVZ/CBS

¹⁾ Door afronding wijkt het totaal aantal daklozen licht af van het gepubliceerde totaal

3.3 Migratieachtergrond van jongere daklozen in 2018

In een aanvullende analyse is gekeken naar de migratieachtergrond van jongere daklozen in de populatie in 2018. In deze analyse bestaat de jongste groep daklozen weer uit 18-30-jarigen. Te zien is in Tabel 4.3.4 dat het aandeel daklozen met een niet-westerse migratieachtergrond duidelijk het hoogste is in de jongste leeftijdsgroep. Bij hen is dat 56 procent, tegen 46 procent bij de daklozen tussen 30 en 50 jaar en 32 procent bij de 50 tot 65-jarigen. Het ligt voor de hand dat het aandeel daklozen met een niet-westerse migratieachtergrond bij jongeren hoger is; niet-westerse migranten zijn ook in de algemene populatie gemiddeld jonger.

Tabel 3.3.1 Leeftijd naar migratieachtergrond, 2018

		Aantal <i>x 1 000</i>	%
18-30 jaar	Nederlands	4,5	35,4
	Westerse migratieachtergrond	1,1	8,7
	Niet-westerse migratieachtergrond	7,1	55,9
30 tot 50 jaar	Nederlands	8,5	44,3
	Westerse migratieachtergrond	1,9	9,9
	Niet-westerse migratieachtergrond	8,8	45,8
50 tot 65 jaar	Nederlands	4	53,3
	Westerse migratieachtergrond	1,1	14,7
	Niet-westerse migratieachtergrond	2,4	32,0

Bron: CBS

3.4 Daklozen in de vier grote gemeenten en daarbuiten, 2016-2018

In Tabel 3.4.1 is te zien dat het percentage daklozen in de G4 (ten opzichte van aandeel in de rest van Nederland) in de jaren 2017 en 2018 weliswaar wat is gedaald vergeleken met 2016, maar dat het absolute aantal juist gestegen is, doordat het totaal aantal daklozen is toegenomen. Het aantal is sterker gestegen in de gemeenten buiten de G4.

Tabel 3.4.1 Daklozen in de vier grote gemeenten versus de overige gemeenten, 2016-2018

	2016		2017		2018	
	%	aantal x 1000	%	aantal x 1000	%	aantal x 1000
In G4	43	13	37	12,6	37	14,6
In overige gemeenten	57	17,5	63	21,9	63	24,7

Bron: SIVZ/CBS

3.5 Kostendelersnorm

Er zijn ook signalen uit het veld dat de kostendelersnorm mogelijk ook een rol heeft gespeeld in de toename van de populatie daklozen sinds 2009. Verondersteld wordt dat de regeling, doordat mensen bang zijn gekort te worden op hun uitkering, ervoor zorgt dat mensen minder geneigd zijn om (potentieel) daklozen onderdak bieden. Deze zogenaamd “bankslapers” zouden op deze manier eerder en sneller op straat terecht komen.

Om meer zicht te krijgen op het mogelijke effect van de kostendelersnorm is in het eerder genoemde onderzoek “Inzicht in dakloosheid” in 2018 een analyse uitgevoerd. Omdat voor onderhavig onderzoek expliciet gevraagd werd naar het eventuele effect van de kostendelersnorm op de toename van het aantal jongere daklozen sinds het begin van de daklozenschattingen in 2009, worden de uitkomsten voor die specifieke doelgroep hier herhaald.

Aangezien de kostendelersnorm geldt voor personen vanaf 21 jaar is, in aanvulling op de bevindingen op basis van de 18 tot 30-jarigen, in deze nadere analyse een splitsing gemaakt voor de leeftijdsgroepen van 18 tot en met 20 jaar en vanaf 21 jaar tot 30 jaar. We zouden immers verwachten dat er vooral onder de groep van 21 tot 30 jaar een stijging is te zien. Het blijkt echter dat er in 2016 in de registers niet heel duidelijk en exclusief een toename is van de 21 tot 30-jarigen, maar dat er ook een toename is van de groep van 18 tot 20 jaar. Dit biedt geen aanvullende indicatie dat de toename van de jonge daklozen vooral is toe te schrijven aan de invoering van de kostendelersnorm. In 2017 en 2018 is er in de populatie daklozen een daling te zien van zowel het aandeel als het aantal jongere daklozen van 18 tot 27 jaar. Ook in de registratie in de laatste twee jaar geen sprake meer van een noemenswaardige verandering in het aandeel jongeren van 21 tot 29 jaar, de leeftijdscategorie waar de kostendelersnorm relevant voor zou zijn.

Wat de invloed van de kostendelersnorm op de stijging van de totale populatie daklozen is geweest, kan met de huidige gegevens over daklozen niet beantwoord worden.

4. Geregistreerde daklozen

4.1 Sociaaleconomische achtergrond

4.1.1 Sociaaleconomische categorie en inkomen

Van de 37 200 daklozen die in de periode 2009-2018 in de registraties werden aangetroffen heeft het merendeel in het jaar van registratie een uitkering of helemaal geen inkomen, volgens het inkomensregister. Dit beeld is over de jaren nauwelijks veranderd en ook in 2017 en 2018 blijft dit beeld consistent (Bijlage 1, Tabel 5).

Het gemiddeld persoonlijk inkomen van de waargenomen daklozen in de registraties ligt in 2009 op 10,5 duizend euro per jaar en vanaf 2011 is dit ongeveer 12 duizend euro per jaar. In de laatste 2 jaren is dit rond de 13 duizend euro per jaar. Voor de werkzame mensen is dit hoger dan voor de mensen met een sociale voorziening en scholieren. Het gemiddelde inkomen voor mensen met een overige uitkering ligt hoger doordat het hierbij onder meer om WW-uitkeringen gaat, welke gebaseerd zijn op het laatst verdiende loon.

Voor de verschillende peilmomenten is berekend welk percentage van de geregistreerde daklozen deel uitmaakte van een of meer persoonshuishouden en wat de percentielscore was van het gestandaardiseerd huishoudensinkomen en het gemiddeld besteedbaar huishoudensinkomen op jaarbasis voor de verschillende soorten huishoudens (Bijlage 1, Tabel 6; zie voor begrippen ook kader). Hieruit blijkt dat per registratiemoment, dus ook in 2017 en 2018, ruim 9 op de 10 daklozen deel uitmaken van een eenpersoonshuishouden. Slechts 5 procent maakt deel uit van een meerpersoonshuishouden. Dit betekent dat de dakloze ingeschreven staat op een adres van een meerpersoonshuishouden, maar dat deze daar niet daadwerkelijk hoeft te verblijven.

Ook voor de gemiddelde percentielscores van de gestandaardiseerde inkomens geldt dat het beeld over de jaren zeer stabiel is. Voor het totaal is dit voor alle jaren 9 procent, wat wil zeggen dat de daklozen gemiddeld gezien behoren tot de laagste 9 procent laagste inkomens van de bevolking van Nederland. Dit betekent voor de daklozen in 2009 een gemiddeld besteedbaar huishoudensinkomen van bijna 9 duizend euro oplopend tot ruim 11 duizend euro in 2018.

Bij de eenpersoonshuishoudens is de percentielscore logischerwijs lager (7 a 8) dan bij de meerpersoonshuishoudens (24 tot 27 over de jaren). Ook als men in een meerpersoonshuishouden staat ingeschreven, dan behoort het inkomen van die huishoudens gemiddeld tot het laagste kwart van alle inkomens in Nederland in het desbetreffende jaar.

Persoonlijk inkomen

Dit omvat het totaal van inkomen uit arbeid, inkomen uit eigen onderneming, uitkering inkomensverzekeringen en uitkering sociale voorzieningen (m.u.v. kinderbijslag en kindgebonden budget). Premies inkomensverzekeringen (m.u.v. premies voor volksverzekeringen) zijn hierop in mindering gebracht.

Besteedbaar inkomen

Het bruto-inkomen verminderd met betaalde inkomensoverdrachten, premies inkomensverzekeringen, premies ziektekostenverzekeringen en belastingen op inkomen en vermogen.

Toelichting

Betaalde inkomensoverdrachten bestaan uit overdrachten tussen huishoudens zoals alimentatie betaald aan de ex-echtgeno(o)t(e).

Premies inkomensverzekeringen betreffen premies betaald voor sociale verzekeringen, volksverzekeringen en particuliere verzekeringen in verband met werkloosheid, ziekte en arbeidsongeschiktheid en ouderdom en nabestaanden.

Gestandaardiseerd inkomen

Het besteedbaar inkomen gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden.

Toelichting

Deze correctie vindt plaats met behulp van equivalentiefactoren. In de equivalentiefactor komen de schaalvoordelen tot uitdrukking die het gevolg zijn van het voeren van een gemeenschappelijke huishouding. Met behulp van de equivalentiefactoren worden alle inkomens herleid tot het inkomen van een eenpersoonshuishouden. Op deze wijze zijn de welvaartsniveaus van huishoudens onderling vergelijkbaar gemaakt. Het gestandaardiseerd inkomen is een maat voor de welvaart van (de leden van) een huishouden

Percentielen

Alle huishoudens van Nederland van een bepaald jaar worden op basis van het inkomen gerangschikt van laag naar hoog en vervolgens ingedeeld in 100 gelijke groepen. Het eerste percentiel bestaat dan uit de 1 procent huishoudens met de laagste inkomens; het honderdste percentiel bestaat dan uit de 1 procent huishoudens met de hoogste inkomens.

Voornaamste inkomensbron van het huishouden

Indeling van huishoudens naar het inkomensbestanddeel met het hoogste bedrag, waarin de inkomensbestanddelen van alle leden van het huishouden worden samengeteld

Hypotheekschuld eigen woning

Hypotheekschulden in verband met de eigen woning.

Dit betreft de stand van de schuld waarover rente is verschuldigd.

Opgebouwde tegoeden voor de aflossing van de hypotheek via kapitaalsverzekeringen, spaar- en beleggingshypotheek en dergelijke kunnen niet worden waargenomen en zijn derhalve niet in mindering gebracht.

Overige schulden

Schulden voor consumptieve doeleinden, de financiering van aandelen, obligaties of rechten op periodieke uitkeringen en de financiering van schulden voor de tweede woning of ander onroerend goed. Gegevens over bijvoorbeeld creditcardschulden, schulden bij webwinkels, huurschulden en betalingsachterstanden zijn niet bekend in dit register en hierin dus niet meegenomen.

Sociaaleconomische categorie

Om de sociaaleconomische categorie te bepalen wordt gekeken wat de voornaamste inkomensbron van een persoon is in een periode

4.1.2 Schulden en vermogen

De cijfers over schulden worden sinds 2011 goed in beeld gebracht door het CBS.

Wederom kan vastgesteld worden dat de situatie in de laatste twee jaren van de registratie niet is veranderd ten opzichte van eerdere jaren.

Uit de beschikbare cijfers blijkt dat het overgrote merendeel een vermogen heeft van minder dan 500 euro en dat hypotheekschulden nagenoeg niet voorkomen bij de daklozen. Wel is er bij ongeveer dertig procent sprake van beperkte schuldbedragen tot 1 000 euro. Rond een tiende van de daklozen heeft wat hogere schulden van tussen de 1 000 en 10 000 euro en bij 5 a 6 procent is de schuld 10 000 euro of hoger (Bijlage 1, Tabel 7).

Hierbij moet opgemerkt worden dat de cijfers over schulden een beperkt beeld geven van de schuld situatie van daklozen. Zo wordt er geen rekening gehouden met betaalachterstanden, huurschulden of creditcardschulden. Bekend is verder dat daklozen vaak onderling geld uitlenen en schulden hebben openstaan (Van Doorn, 2002). Ook in deze onderlinge kredietverlening geven deze cijfers geen inzicht.

4.2 Duur van de dakloosheid/voorkomen op registraties

Meer dan de helft van de 37 200 geregistreerde daklozen, namelijk bijna 56 procent (21 000 daklozen) werd op 1 peilmoment van de jaren 2009 tot en met 2018 waargenomen op een of meerdere van de registers (Bijlage 1, Tabel 8). Dit betekent dat deze daklozen op het voorafgaande peilmoment of daarna niet in de registers aangetroffen werden. Let wel, in de tussenliggende periode, dus vanaf 2 januari van het voorgaande jaar tot 31 december van het lopende jaar, kan deze dakloze op het register ingeschreven zijn geweest.

Ongeveer een vijfde van de daklozen werd in 2 of 3 opeenvolgende jaren aangetroffen in de registraties en 7 procent kwam op 4 of meer momenten terug in de registers. Bij ruim een tiende van de daklozen op de registratie in deze periode ging het om recidiverende daklozen, daklozen die meer dan 1 keer, maar niet op opeenvolgende peilmomenten werden waargenomen in de registraties.

Over de hele periode zijn 1 500 daklozen overleden; dat is 4 procent van het totaal aantal geobserveerde daklozen op de registraties in deze periode.

Bovenstaand beeld stemt nagenoeg overeen met dat over de jaren 2009-2016 (Coumans et al., 2018). Dat geldt ook voor de registratieduur naar achtergrondkenmerken. Net als in de periode 2009-2016 komen in de periode tot 2018 daklozen vrouwen, jongeren (18 tot 30 jaar), middelbaar en hoger opgeleiden vaker dan mannen, daklozen tussen 30 en 65 jaar en hoogopgeleide daklozen 1 keer voor in de registraties. Vrouwen komen ook minder vaak dan dakloze mannen terug nadat zij 1 jaar niet aangetroffen werden in de registers. Mensen met een Nederlandse achtergrond komen wat vaker op 4 of meer achtereenvolgende peilmomenten terug in de registraties vergeleken met daklozen met een niet-westerse migratieachtergrond. Dit ligt enigszins voor de hand, omdat bij mensen met een migratieachtergrond de kans kleiner is dat zij vaker achter elkaar worden aangetroffen, doordat een deel van hen pas naar Nederland immigreerde in de loop van de onderzoeksperiode. Overigens moet hier opgemerkt worden dat hier alleen ingezetenen van Nederland worden meegenomen. Er kan geen uitspraak worden gedaan over de niet-ingezetenen.

Ook de daklozen in Noord-Nederland komen met 12 procent relatief wat vaker op 4 of meer achtereenvolgende peilmomenten terug. Bij de daklozen uit Zuid-Nederland is dat 5 procent. Bij hen

is het aandeel dan slechts 1 keer wordt aangetroffen in de registraties met 62 procent hoger dan bij de daklozen uit het Noordelijk deel van Nederland (52 procent).

4.3 Voorgeschiedenis nieuw ingestroomde daklozen op de registers

4.3.1 Inkomen en sociaaleconomische achtergrond

Voor het inkomen en de sociaaleconomische categorie stemt het patroon voor nieuw ingestroomde daklozen grotendeels overeen met dat van alle daklozen op de desbetreffende peilmomenten (Bijlage 1, Tabel 10 en 11).

Voor de nieuwe instroom geregistreerde daklozen geldt dat de daklozen vanuit een relatieve situatie van armoede in de dakloosheid zijn beland (Bijlage 1, Tabel 10). Van de nieuwe instroom in 2017 en 2018 hoorden de daklozen tot de 10 procent huishoudens met de laagste inkomens. Dit is niet anders dan in voorgaande jaren. Vijf jaar voor de registratie behoorden deze daklozen gemiddeld tot het laagste inkomenskwartiel van de bevolking. Ook dat is niet afwijkend van het beeld in 2016 en de jaren daarvoor.

Ook wat betreft de sociaaleconomische categorie is het beeld voor de daklozen die instroomden in 2017 en 2018 nagenoeg identiek aan dat over de ingestroomde daklozen in de jaren 2009-2016 (Bijlage 1, Tabel 11). Bijna driekwart van de daklozen ontvangt een sociale voorziening en 4 tot 6 procent een andere uitkering. Ook blijkt dat 5 jaar voor de eerste instroom in de registraties ongeveer een kwart van de daklozen een sociale voorziening ontving, 7 a 8 procent een andere uitkering en 8 a 9 procent helemaal geen eigen inkomen had. Bij die laatste categorie kan het bijvoorbeeld gaan om thuiswonende niet schoolgaande jongeren of een van de partners in een paar, die zelf geen inkomen heeft. Logischerwijs waren er 5 jaar voor het moment van eerste registratie ook aanmerkelijk meer scholieren en studenten dan op het moment van registratie zelf; de kans is groot dat met name de jongere daklozen vijf jaar voor dat moment nog naar school gingen.

Wat opvalt is dat de verdeling van de sociaaleconomische categorie 10 jaar voor de eerste instroom in de registraties (beschikbaar vanaf 2014), niet heel erg afwijkt van dat van 5 jaar voor het moment van eerste registratie. Dit betekent dat het merendeel van de daklozen ook langere tijd voor het voorkomen op de daklozenregisters niet werkzaam was. Ook dit gegeven is in de laatste 2 jaar niet veranderd. Wat hier wel te zien is, is dat het aandeel immigranten dat in de vijf jaar voordat de diegene werd aangetroffen in de registratie, in 2018 (14 procent) 5 procentpunt hoger was dan in 2016 (9 procent). Ook als 10 jaar terug wordt gekeken is er een (beperkte) toename van het aandeel dat in de tussentijd naar Nederland is geïmmigreerd tussen 2016 en 2018.

4.3.2 Life events

Echtscheidingen

Van de nieuw ingestroomde daklozen op de registers over de periode 2010 tot en met 2018 was voorafgaand aan het jaar dat zij voor het eerst in de registratie instroomden 23 procent gescheiden. Voor 7 procent was dat korter dan 5 jaar geleden gebeurd. Bij 17 procent vond de scheiding langer dan 5 jaar geleden plaats. Deze verdeling wijkt voor de meest recent ingestroomde daklozen (in 2017 en 2018) niet wezenlijk af van de verdeling in de eerdere jaren. (Bijlage 1, Tabel 12)

Baanverlies

Voor de jaren 2010 tot en met 2017¹ is de verdeling nagegaan van alle nieuw ingestroomde daklozen op het moment van instroom in totaal, maar ook per sociaaleconomische categorie van 5 jaar voor instroom. Tabel 13 leert dat van de nieuwe instroom op de CBS-registers in de periode 2010-2017 7 procent nog werkt en ruim driekwart een sociale voorziening krijgt (Bijlage 1, Tabel 13). Van degenen die vijf jaar geleden werkzaam waren, is dat in het jaar van instroom 12 procent. Het merendeel van degenen die die destijds werkzaam (ongeveer 70 procent) waren ontving in het jaar van instroom een uitkering.

Als andersom gepercenteerd wordt, geldt dat van het totaal aantal ingestroomde daklozen 26 procent vijf jaar daarvoor nog werkzaam was (Bijlage 1, Tabel 14). Van de daklozen die in het jaar van instroom een sociale voorziening hadden, was bijna een kwart (24 procent) 5 jaar daarvoor nog werkzaam. Dit geldt ook voor degenen die in het jaar van registratie geen inkomen ontvingen (23 procent). Van degenen die in bij de instroom een andere uitkering ontvingen was vijf jaar geleden een iets hoger percentage werkzaam, namelijk 38 procent. Van degenen die op het moment van instroom op de registratie werk hadden, had 44 procent dat 5 jaar daarvoor ook. (Bijlage 1, Tabel 14).

Als we 10 jaar terugkijken in de tijd (niet in tabel), wijken deze percentages niet veel af.

Ook hier blijkt weer uit dat de daklozen voor een groot deel uit een situatie komen waarin zij een uitkering ontvingen, of geen (eigen) inkomen hadden. Het maakt daarbij niet veel uit of 5 of 10 jaar teruggekeken wordt in de tijd.

De resultaten op het punt van sociaaleconomische categorie stemmen hiermee bijna naadloos overeen met het beeld over de jaren 2010-2016 (Coumans et al., 2018).

5. Samenvatting en conclusies

Naar aanleiding van de toename van de door het CBS geschatte omvang van de daklozenpopulatie, van 17,8 duizend in 2009 tot 39,3 duizend in 2018, heeft het ministerie van VWS het CBS verzocht om een onderzoek te verrichten met als doel om meer inzicht te verkrijgen in de stijging van de omvang van de populatie daklozen over de jaren.

¹ De maandgegevens over de sociaaleconomische categorie over 2018 waren ten tijde van dit onderzoek nog niet beschikbaar.

Voor dit doel is de volgende algemene onderzoeksvraag geformuleerd:

Zijn er sinds de berichtgeving in december 2018 over groep daklozen over de periode 2009-2016 ontwikkelingen of verschuivingen te constateren in de sociaaleconomische achtergrond van de daklozen op de registraties van het CBS, welke indicatief zijn voor de toename van de totale populatie daklozen?

Deze vraag kan uitsluitend worden beantwoord aan de hand van analyses op bij het CBS bekende groep daklozen, welke over de periode 2009 tot en met 2018 in een van de voor de omvangsschatting gebruikte registers (opvangadressen, Ladis en uitkeringenbestand) als dusdanig zijn geïdentificeerd.

Sociaaleconomische achtergrond

Gebaseerd op jaarcijfers in plaats van maandcijfers, is nog steeds het beeld dat het merendeel van de daklozen een uitkering ontvangt: een sociale voorziening of een andere uitkering. Dit neemt over de jaren toe van ruim 78 procent tot 85 procent in 2016. In 2017 en 2018 is dit respectievelijk 84 en 83 procent, waaruit blijkt dat deze toename zich niet verder heeft doorgezet.

Het gemiddeld persoonlijk inkomen van de geregistreerde daklozen ligt in 2009 op 10,5 duizend euro per jaar en vanaf 2011 is dit gemiddeld ongeveer 12 duizend euro per jaar. In 2017 en 2018 ligt dat rond de 13 duizend euro per jaar. Ruim negen op de tien daklozen maakten in 2017 en 2018 deel uit van een eenpersoonshuishouden. Dat is niet anders dan in de jaren daarvoor. Slechts 6 procent behoort tot een meerpersoonshuishouden. Daklozen behoren, vergelijkbaar met voorgaande jaren, ook in de meest recente registratiejaren 2017 en 2018 tot de 10 procent laagste inkomens van de bevolking van Nederland. Dit betekent voor de daklozen in 2009 een gemiddeld besteedbaar huishoudensinkomen van bijna 9 duizend euro, oplopend tot bijna 12 duizend euro in 2018. Ook als men in een meerpersoonshuishouden staat ingeschreven, dan behoort het inkomen van die huishoudens gemiddeld nog steeds tot het laagste kwartiel van alle inkomens in Nederland in het desbetreffende jaar. Ook dat is niet veranderd in de laatste jaren. Het vermogen van daklozen is bij ruim drie kwart 500 euro of minder, hypotheekschulden komen nagenoeg niet voor en bij bijna dertig procent is sprake van beperkte schuldbedragen (tot 1 000 euro). Bij ruim een tiende van de daklozen gaat het om schulden tussen de 1 000 en 10 000 euro en bij 5 procent is de schuld 10 000 euro of hoger. Hierbij moet opgemerkt worden dat de schuldsituatie beperkt in beeld wordt gebracht bij het CBS. Zo wordt er geen rekening gehouden met betaalachterstanden, huurschulden of creditcardschulden en ook in onderlinge kredietverlening geven deze cijfers geen inzicht.

Duur dakloosheid en recidieven

Van de daklozen in de periode 2010 tot en met 2018 komt 56 procent op 1 peilmoment voor op de registers. Ongeveer een vijfde van de daklozen werd in 2 of 3 opeenvolgende jaren aangetroffen in de registraties en 8 procent kwam op 4 of meer achtereenvolgende momenten terug in de registers. Bij ruim een tiende van de daklozen in deze periode ging het om recidiverende daklozen; zij werden meerdere malen aangetroffen, maar niet op achtereenvolgende peilmomenten. Dakloze vrouwen, jongeren, middelbaar en hoger opgeleiden worden relatief vaak 1 jaar aangetroffen in de registers. Mensen met een Nederlandse achtergrond komen juist relatief wat vaker op 4 of meer achtereenvolgende peilmomenten terug in de registraties vergeleken met daklozen met een niet-westerse migratieachtergrond. Dit ligt enigszins voor de hand, omdat bij mensen met een migratieachtergrond de kans kleiner is dat zij vaker achter elkaar worden aangetroffen, doordat een deel van hen pas naar Nederland immigreerde tijdens de onderzoeksperiode.

Het beeld voor de nieuw ingestroomde daklozen is ook in de meest recente registratiejaren vergelijkbaar met dat van de totale groep daklozen op de verschillende peilmomenten. Daklozen zijn als zij instromen in de registraties relatief jong. Instroom op hogere leeftijd (vanaf 50 jaar) komt

relatief minder vaak voor. De nieuwe instroom lijkt verder wat hoger opgeleid dan de totale groep daklozen.

Life events

De onderzoeksvraag was of de voorgeschiedenis van daklozen zich in 2017 en 2018 wellicht meer dan in voorgaande jaren kenmerkt door life events als een scherpe inkomensdaling, baanverlies of recente scheidingen. Dit blijkt niet het geval.

Wat de inkomenssituatie en sociaaleconomische voorgeschiedenis betreft, blijken de meeste daklozen net als in voorgaande jaren uit een toestand van relatieve armoede in de dakloosheid te zijn geraakt. Zij behoorden ook 5 jaar voor hun instroom op de registers al tot de huishoudens met de laagste inkomens. Ook baanverlies kwam niet veelvuldig voor alvorens men in de dakloosheid belandde, maar dit kwam doordat een hoog aandeel van de daklozen al geen werk had, maar afhankelijk was van een uitkering of zelf geen inkomen had en deel uitmaakte van een paar waarvan de partner inkomsten had.

Scheidingen vonden in 2017 en 2018 slechts bij 4 procent recent voor het instromen in de daklozenregistratie plaats. Net als in voorgaande jaren ging er bij ongeveer een vijfde een scheiding vooraf aan het moment van toetreden tot de daklozenregistratie. Bij 16 procent vond de echtbreuk meer dan vijf jaar voor de instroom op de registratie plaats. Deze percentages stemmen wederom overeen met die van de jaren daarvoor.

Slotconclusie en aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Concluderend kan gesteld worden dat de groep daklozen, die aangetroffen werden op de registers, wat betreft de sociaaleconomische achtergrond een zeer stabiel en consistent beeld laat zien over de jaren. Ditzelfde kan gesteld worden voor de voorgeschiedenis en eventuele life events daarin.

Dit betekent dat er geen indicatie is dat veranderende kenmerken, een andere sociaaleconomische achtergrond of verschuivingen in de voorgeschiedenis van de daklozen die in 2017 en 2018 voorkwamen op de registers gerelateerd kunnen worden aan de toename van de groep daklozen over de jaren. De huidige cijfers bieden daar geen cijfermatige ondersteuning voor. Er zijn in de laatste jaren van de waarneming dus niet meer echtscheidingen of zelfredzame daklozen die vanuit een relatief goede sociaaleconomische situatie plotseling of binnen een relatief kort tijdsbestek afglijden richting dakloosheid.

Als er geen grote wijzigingen zijn in de sociaaleconomische positie van de daklozen en het al dan niet optreden van belangrijke life-events die als indicatief kunnen worden gezien voor de aanzienlijke stijging in het aantal daklozen sinds 2009, blijft de vraag wat hier dan wel aan bijgedragen heeft. Het is bekend dat de weg naar dakloosheid doorgaans loopt via sociale uitsluiting (geen werk, schulden, echtscheiding, geen sociaal vangnet; Doorn, 2002). Elke dakloze heeft daarbij zijn eigen verhaal. De vraag is wat er veranderd is dat dit steeds meer mensen is overkomen in de loop der jaren.

Met de voorliggende bevindingen kan geen antwoord gegeven worden op de vraag welke (maatschappelijke) factoren mogelijk van invloed kunnen zijn geweest op de toename van het aantal daklozen tussen 2009 en 2018. Omdat dakloosheid een multidimensionale problematiek betreft, zijn eenduidige causale verbanden sowieso zeer moeilijk vast te stellen.

Wel zijn er uit de onderhavige resultaten enkele aanknopingspunten voor vervolgonderzoek af te leiden.

Een eerste onderzoekslijn betreft nader onderzoek naar specifieke doelgroepen en dan met name de doelgroepen welke over de jaren heen een relatief grote toename lieten zien, zoals jongeren en

daklozen met een niet-westerse migratieachtergrond. Aandachtspunt daarbij is wel dat de toename van beide doelgroepen vooral in de bijschatting zit. Dit betekent dat voor deze doelgroepen de gegevens van de geregistreerde daklozen niet op alle vragen afdoende antwoord geven. Toch zijn er wel indicatoren waarvan aangenomen kan worden dat het beeld daarvan bij de geregistreerde daklozen een goed beeld geeft van de alle daklozen in deze specifieke doelgroepen. Zo zou voor de groep dakloze jongeren daklozen van 18 tot 27 jaar die wij tegenkomen in de registraties bekeken kunnen worden hoe hun voorgeschiedenis eruitziet op sociaaleconomisch vlak (werk, uitkering, inkomen ouders/huishouden) en bijvoorbeeld of deze jongeren in beeld waren bij de jeugdhulp.

De tweede onderzoekslijn betreft stromen van daklozen. Daarbij kan bijvoorbeeld voor een aantal daklozen gevolgd worden wat er gebeurd is nadat zij uit de CBS-registers zijn verdwenen. Een groot aantal (21 000) daklozen komt éénmaal voor als dakloze in de registers en daarna niet meer. De vraag is hoe het deze mensen vervolgens is vergaan op gebied van huisvesting, sociaal economische positie, huishoudenssamenstelling en burgerlijke staat. En (waar) verschilt dit beeld van de daklozen die wij meerdere malen terugkwamen in de registers? Afhankelijk van de beschikbaarheid van gegevens, kan hierbij wellicht ook gekeken worden naar eventuele veranderingen over de tijd (bijvoorbeeld 2009 tot 2014 versus 2014 tot 2019) in wat er gebeurt nadat iemand als dakloze werd aangetroffen op de CBS-registers.

Referenties

Bommeljé, Y. (2015/2016). Explosieve toename vermijdbare daklozen. De onvoorziene gevolgen van de kostendelersnorm. Sociaal Bestek, december 2015/januari 2016.

Bruin, D. de, C. Meijerman en H. Verbraeck (2003). Zwerven in de 21ste eeuw: een exploratief onderzoek naar geestelijke gezondheidsproblematiek en overlast van dak- en thuislozen in Nederland. Centrum voor Verslavingsonderzoek, Utrecht.

CBS (2010, 2 december) 17 van de 10 duizend Nederlanders dakloos. CBS nieuwsbericht. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2010/48/17-van-de-10-duizend-nederlanders-dakloos>

CBS (2013, 23 december) 27 duizend daklozen. CBS nieuwbericht. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2013/52/27-duizend-daklozen>

CBS (2015, 4 maart) Stijging aantal daklozen lijkt voorbij. CBS nieuwbericht. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2015/10/stijging-aantal-daklozen-likt-voorbij>.

CBS (2016, 3 maart). Aantal daklozen in zes jaar met driekwart toegenomen. CBS nieuwsbericht. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/09/aantal-daklozen-in-zes-jaar-met-driekwart-toegenomen>

CBS (2016, 23 december). Dakloos: vaker jong en niet-westers. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/51/dakloos-vaker-jong-en-niet-westers>

CBS (2018, 19 december). Meeste daklozen hadden al jaren een laag inkomen. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/51/meeste-daklozen-hadden-al-jaren-een-laag-inkomen>

CBS (2019) Aantal daklozen sinds 2009 meer dan verdubbeld.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/34/aantal-daklozen-sinds-2009-meer-dan-verdubbeld>

CBS (2018) Daklozen van 18 tot 65 jaar naar leeftijd, peildatum 1 januari 2016 (maatwerk).

<https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2017/51/daklozen-van-18-tot-65-jaar-naar-leeftijd>

CBS StatLine (2019) Daklozen; persoonskenmerken.

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=80799ned&D1=a&D2=a&D3=a&HD=150303-1405&HDR=T,G2&STB=G1>

Coumans, M, K. Arts, K. Reep en H. Schmeets (2018). Inzicht in dakloosheid. Een onderzoek naar daklozen 2009-2016. <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2018/51/inzicht-in-dakloosheid>

Coumans, M, M. Cruyff, P. G. M. van der Heijden, H. Schmeets, en J. Wolf (2010). Dakloos in Nederland. Bevolkingstrends, 2010/04. <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2010/52/dakloos-in-nederland>

Doorn, L. van (2002). Een tijd op straat. Een volgstudie naar (ex)daklozen in Utrecht (1993-2000). Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn/NIZW, Utrecht.

Engbersen, G., Snel, E. en M. Kremer (red.) (2017). De val van de middenklasse? Het stabiele en kwetsbare midden. Den Haag: WRR.

Wolf, J., M. Zwikker, S. Nicholas, H. van Bakel en D. Reinking (2002). Op achterstand. Een onderzoek naar mensen in de marge van Den Haag. Trimbos-instituut, Utrecht.

Bijlage 1

Tabellen

Geregistreerde daklozen naar achtergrondkenmerken

Als de registergegevens van 2017 en 2018 bekeken worden (Tabel 1) is te zien dat de populatie net als in de jaren 2009-2016 grotendeels representatief is voor de totale populatie daklozen in Nederland (Tabel 3.1). Op enkele uitzonderingen na, zoals de leeftijdsverdeling en de verdeling over de vier grote steden versus de rest van Nederland, bleek uit de vergelijking tussen de daklozen op basis van de registers en op basis van de modelschattingen dat de daklozen in de registers een goede afspiegeling vormen van de daklozen in de omvangsschattingen. Dit betekent dat de uitspraken over de sociaal-economische achtergrond en de voorgeschiedenis van de daklozen, op basis van de verdiepende analyses een goede indicatie zijn voor de totale populatie daklozen.

Tabel 1 Geregistreerde daklozen¹⁾ naar achtergrondkenmerken op 1 januari, 2009-2018

Kenmerken	jaar									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	x 1									
Totaal	6000	7000	7200	6600	6900	7000	7200	7600	8000	8100
	%									
Geslacht										
Man	85	86	86	85	85	85	84	84	83	83
Vrouw	15	14	14	15	15	15	16	16	17	17
Leeftijd op peilmoment										
18 t/m 29 jaar	18	20	21	21	21	22	21	24	23	22
30 t/m 49 jaar	63	60	60	58	57	56	55	53	54	54
50 t/m 64 jaar	20	20	20	22	22	23	24	23	23	24
Migratieachtergrond land										
Nederland	50	48	48	49	47	46	45	42	40	39
Overige westerse landen	11	11	10	10	10	10	10	10	11	10
Niet-westerse landen	39	42	42	41	43	44	45	48	49	52
Regio										
Vier grote gemeenten	37	37	36	36	39	41	43	45	45	46
Overige gemeenten	59	60	61	62	58	56	53	52	53	52
Onbekend	3	3	3	2	2	4	3	2	3	2

Bron: SNVZ/CBS, SSB

¹⁾ Het gaat hier om de daklozen die voorkomen op één van de drie registers: het opvangadressenregister, adreslozen met een uitkering (WWB) of het register met daklozen ingeschreven in het Landelijk Alcohol en Drugs Informatie Systeem (Ladis). Deze verdeling kan afwijken van de totale (geschatte) populatie daklozen.

In tabel 2 staat voor de geregistreerde niet-westerse daklozen de verdeling van de herkomstgroepering in 2016 en 2018. Te zien is dat beide jaren vergelijkbare percentages laten zien en dat met bijna een kwart van de daklozen met een niet-westerse migratieachtergrond als herkomstland Marokko hebben. In 2016 had ruim 30 procent van de daklozen in de registers een overige niet-westerse achtergrond, in 2018 was dat ruim 33 procent.

Tabel 2 Herkomst van geregistreerde daklozen met een niet-westerse migratieachtergrond, 2016 en 2018

	2016	2018
Herkomstgroepering	%	
Marokkaans	24,0	24,5
Turks	8,4	8,2
Surinaams	23,0	21,0
Antilliaans/ Arubaans	14,3	12,9
Overig niet-westers	30,3	33,3

Bron: SIVZ/CBS, SSB

In Tabel 2 wordt een wat gedetailleerdere verdeling van een aantal achtergrondkenmerken van de geregistreerde daklozen weergegeven. Te zien is dat de kenmerken van de daklozen in de jaren 2017 en 2018 niet noemenswaardig afwijken van die in de jaren daarvoor. Net als toen zijn mannen onder de daklozen in de meerderheid. De man/vrouw verhouding lag in 2017 en 2018 op 83/17. Ook de leeftijdsverdeling wijkt in de laatste twee registratiejaren nauwelijks af van de jaren daarvoor; In 2017 en 2018 is achtereenvolgens 22 en 23 procent tussen de 18 en 30 jaar, in beide jaren is 54 procent tussen de 30 en 50 jaar en 23 en 24 procent is tussen de 50 en 64 jaar. Het beeld voor opleiding en burgerlijke staat is eveneens sinds 2016 stabiel. Het aandeel laagopgeleiden blijft met twee derde van de daklozen hoog en het overgrote merendeel (respectievelijk 74 en 73 procent) van de daklozen is in 2017 en 2018 ongehuwd. Een vijfde van de groep gescheiden en een veel lager aandeel van 6 procent is (nog) gehuwd.

Net als in 2016 verblijft in 2017 en 2018 zo'n 45 procent in de grote steden en 53 procent daarbuiten. Het aandeel dat in West Nederland verblijft is 66 procent. Dit aandeel is over de jaren toegenomen, van 55 procent in 2009 tot 65 procent in 2016, waarna de stijging beperkt bleef tot 1 procentpunt. Het aandeel daklozen in de overige landsdelen is in de periode 2009-2016 iets afgenomen. Deze dalende trend geldt ook voor 2017 en 2018, met uitzondering van Zuid-Nederland waar de laatste jaren weer een lichte stijging is te zien.

Een uitzondering op dit stabiele beeld ten opzichte van 2016 is een toename van 4 procentpunt van de daklozen met een niet-westerse migratieachtergrond tussen 2016 en 2018. Dit gaat gepaard met een daling van 3 procentpunt bij de mensen zonder migratieachtergrond.

In Tabel 3 wordt voor 2016 en 2018 weergegeven of het gaat om 1e generatie (zelf geboren in buitenland) of 2e generatie migranten (minstens 1 van de ouders geboren in buitenland). Te zien is dat de percentages over 1^e en 2^e generatie redelijk overeenstemmen tussen beide publicatiejaren. Wel lijkt het aandeel daklozen met een "overige" niet westerse migratieachtergrond die zelf in het buitenland geboren zijn in 2018 (43 procent) toegenomen ten opzichte van 2016 (38 procent).

Tabel 3 Herkomstgroepering niet-westerse migratieachtergrond van geregistreeerde daklozen uitgesplitst naar 1e en 2e generatie, 2016 en 2018

Herkomstgroepering	Totaal	1e generatie	2e generatie	Totaal	1e generatie	2e generatie
	%					
	2016			2018		
Marokkaans	24,0	17,9	38,0	24,5	17,1	40,6
Turks	8,4	6,4	12,8	8,2	5,9	13,3
Surinaams	23,0	20,1	29,6	21,0	18,1	27,5
Antilliaans/ Arubaans	14,3	17,3	7,5	12,9	15,8	6,7
Overig niet-westers	30,3	38,4	12,1	33,3	43,1	11,9
Totaal	100	100	100	100	100	100

Bron: SIVZ/CBS, SSB

Tabel 4 Geregistreerde daklozen op 1 januari naar achtergrondkenmerken, 2009-2018

Kenmerken	jaar									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	x 1									
Totaal	6000	7000	7200	6600	6900	7000	7200	7600	8000	8100
	%									
Geslacht										
Man	85	86	86	85	85	85	84	84	83	83
Vrouw	15	14	14	15	15	15	16	16	17	17
Leeftijd op peilmoment										
18 t/m 20 jaar	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2
21 t/m 29 jaar	15	18	18	18	18	20	19	21	21	19
30 t/m 49 jaar	63	60	60	58	57	56	55	53	54	54
50 t/m 64 jaar	20	20	20	22	22	23	24	23	23	24
Burgerlijke staat										
Ongehuwd	69	70	70	71	73	74	74	75	74	73
Gehuwd	5	6	5	5	5	5	6	6	6	6
Verweduwd	0	0	0	0	1	1	1	0	0	1
Gescheiden	23	23	23	22	21	21	20	19	20	20
Onbekend	2	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Migratieachtergrond land										
Nederland	50	48	48	49	47	46	45	42	40	39
Overige westerse landen	11	11	10	10	10	10	10	10	11	10
Niet-westerse landen	39	42	42	41	43	44	45	48	49	52
Migratieachtergrond generatie										
Eerste generatie migratieachtergrond	39	39	39	36	37	37	37	38	40	41
Tweede generatie migratieachtergrond	11	13	14	14	16	17	18	19	20	21
Opleidingsniveau										
Laag	71	69	69	67	66	64	65	64	63	64
Middelbaar	25	27	27	29	29	31	31	32	33	32
Hoog	4	4	4	4	5	4	4	4	4	5
Landsdeel										
Noord-Nederland	13	11	12	14	13	12	11	11	10	9
Oost-Nederland	17	19	19	18	18	16	14	14	12	12
West-Nederland	55	59	58	59	59	60	63	65	66	66
Zuid-Nederland	12	9	8	7	8	8	8	8	9	11
Onbekend	3	3	3	2	2	4	3	2	3	2
Regio										
Vier grote gemeenten	37	37	36	36	39	41	43	45	45	46
Overige gemeenten	59	60	61	62	58	56	53	52	53	52
Onbekend	3	3	3	2	2	4	3	2	3	2

Bron: SIVZ/CBS, SSB

Sociaaleconomische achtergrond en inkomen

Tabel 5 Geregistreerde daklozen naar type huishouden, gemiddelde percentielscore gestandaardiseerd huishoudensinkomen en gemiddeld besteedbaar huishoudensinkomen, 2009-2018¹⁾

Type huishouden	jaar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Totaal	x 1	6000	7000	7200	6600	6900	7000	7200	7600	8000	8100
w.v.	%										
Eenpersoonshuishouden		90	93	92	92	92	91	92	92	92	93
Meerpersoonshuishouden		6	5	5	5	5	5	5	6	5	5
Onbekend		4	2	3	2	2	4	3	2	3	2
Gemiddelde percentielscore gestandaardiseerd inkomen	x 1										
Totaal		9	9	9	9	9	9	9	8	9	9
w.v.											
Eenpersoonshuishouden		7	8	8	8	8	8	8	7	8	8
Meerpersoonshuishouden		26	28	24	26	26	27	27	24	27	25
Onbekend		.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Gemiddelde besteedbaar huishoudensinkomen	x 1 euro										
Totaal		8.900	8.900	9.700	9.800	9.700	10.200	10.400	10.600	11.000	11.300
w.v.											
Eenpersoonshuishouden		7.900	8.100	8.800	8.900	8.700	9.200	9.400	9.600	9.900	10.300
Meerpersoonshuishouden		23.600	25.000	24.000	25.300	26.000	27.400	27.400	26.500	29.600	28.900
Onbekend		.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Bron: SIVZ/CBS, SSB

¹⁾ voor verslagjaren tot 2011 inkomen van voorgaand jaar; vanaf 2011 inkomen van betreffende jaar

In Tabel 6 staat informatie over de sociaaleconomische categorie van de daklozen en het gemiddeld persoonlijk inkomen per sociaaleconomische categorie. De cijfers van het jaar 2016 over het gemiddeld persoonlijk inkomen naar sociaaleconomische categorie wijken enigszins af van de deze zoals die gerapporteerd werden in het rapport “Inzicht in dakloosheid” (Coumans et al., 2018). Dit komt doordat de inkomensgegevens over 2016 in het jaar 2018 nog voorlopig waren, en voor deze rapportage definitief vastgesteld waren. Opgemerkt moet worden dat bij de cijfers in Tabel 5 uitgegaan wordt van het jaar van registratie, en niet (zoals in eerder onderzoek in 2018) van de maand van registratie. Dit betekent dat het beeld wat minder nauwkeurig is, omdat er binnen een jaar veranderingen op kunnen treden in de sociaaleconomische situatie.

In het eerdere onderzoek werd naast de situatie op jaarbasis ook gekeken naar de sociaaleconomische positie van de daklozen in de maand januari van desbetreffend jaar. Weliswaar resulteerden de cijfers op jaarbasis in hogere aandelen ten opzichte van de situatie in de maand januari wordt gekeken, maar de trend die geconstateerd werd – een afname van de het aandeel werkzamen en van de groepen met een overige uitkering en zonder inkomen, en een toename van het aandeel met een sociale voorziening – was er bij beide indicatoren (Coumans et al., 2018).

Tabel 6 Sociaaleconomische categorie van geregistreerde daklozen op jaarbasis 1) en gemiddeld persoonlijk (jaar)inkomen, 2009-2018¹⁾

Sociaaleconomische categorie	Jaar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Totaal	x 1	6000	7000	7200	6600	6900	7000	7200	7600	8000	8100
w.v.	%										
Werkzaam		13	15	12	10	8	7	7	9	11	13
Ontvanger sociale voorziening		69	68	72	75	77	78	80	80	79	78
Ontvanger overige uitkering		9	9	9	9	8	7	6	5	5	5
Schoolgaand/studerend		1	2	2	1	2	1	2	2	1	1
Overig zonder inkomen		4	3	2	3	3	2	2	2	2	1
Onbekend		4	2	3	2	2	4	3	2	3	2
Gemiddeld persoonlijk inkomen	x 1 euro										
Totaal		10.500	10.800	11.900	11.800	11.800	12.100	12.100	12.300	12.700	13.100
w.v.											
Werkzaam		13.600	14.500	17.100	18.300	17.300	17.800	18.500	17.700	18.400	19.400
Ontvanger sociale voorziening		9.400	9.300	10.400	10.400	10.600	11.100	11.100	11.500	11.500	11.700
Ontvanger overige uitkering		16.200	17.200	17.800	17.800	18.800	18.800	18.600	19.500	20.000	19.800
Schoolgaand/studerend		6.000	6.100	6.900	6.800	8.200	7.400	8.800	7.900	7.800	8.300
Overig zonder inkomen		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onbekend		.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Bron: SIMZ/CBS, SSB

¹ voor verslagjaren tot 2011 inkomen van voorgaand jaar; vanaf 2011 inkomen van betreffende jaar

Tabel 7 Geregistreeerde dakloze hoofdkostwinners/partners naar vermogen, hypotheekschuld en overige schulden van het huishouden, 2011-2018

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	x1							
Totaal	6800	6300	6600	6600	6800	7300	7600	7700
Vermogen								
Minder dan 500 euro	84	83	82	83	80	81	78	76
500 tot 1.000 euro	5	5	5	5	7	7	8	8
1.000 tot 10.000 euro	7	8	8	9	10	10	12	13
10.000 euro of meer	1	2	1	1	1	1	1	1
onbekend	2	3	3	2	2	1	2	1
Hypotheekschuld								
0 euro	97	96	96	97	97	97	97	98
Tot 200.000 euro	1	1	1	1	1	1	1	1
200.000 euro of meer	0	0	0	0	0	0	0	0
onbekend	2	3	3	2	2	1	2	1
Overige schulden								
0 euro	55	54	52	51	52	51	55	54
1 tot 1.000 euro	29	28	30	30	30	29	28	28
1.000 tot 10.000 euro	9	10	11	11	12	12	11	11
10.000 euro of meer	4	5	4	5	5	6	5	5
onbekend	2	3	3	2	2	1	2	1

Bron: SMVZ/CBS, SSB

Tabel 8 Registratieduur, recidive en sterfte van geregistreerde daklozen naar achtergrondkenmerken, 2009-2018

Kenmerken	Totale aaneengesloten registratieduur 2009-2018					
	Totaal	1 jaar	2/3 jaren	4 jaar of meer	Recidive	Sterfte
	x 1					
Totaal	37200	21000	7900	2800	4000	1500
	%					
Totaal	100	56	21	7	11	4
Geslacht						
Man	100	54	22	8	12	4
Vrouw	100	66	19	6	6	3
Leeftijd bij eerste waarneming						
18 t/m 20 jaar	100	72	16	2	9	0
21 t/m 29 jaar	100	63	21	4	11	1
30 t/m 49 jaar	100	53	22	9	12	4
50 t/m 64 jaar	100	54	21	8	6	11
Burgerlijke staat bij eerste waarneming						
Ongehuwd	100	57	22	7	11	3
Gehuwd	100	62	21	5	8	3
Verweduwd	100	55	15	8	12	10
Gescheiden	100	55	21	8	9	8
Onbekend	100	17	14	32	27	9
Migratieachtergrond land						
Nederland	100	54	21	9	10	6
Overige westerse landen	100	55	21	9	10	5
Niet-westerse landen	100	59	22	6	11	2
Migratieachtergrond generatie						
Eerste generatie migratieachtergrond	100	58	22	7	11	3
Tweede generatie migratieachtergrond	100	59	23	6	11	2
Opleidingsniveau						
Laag	100	56	22	9	13	.
Middelbaar	100	62	22	6	9	.
Hoog	100	63	22	6	9	.
Landsdeel bij eerste waarneming						
Noord-Nederland	100	52	21	10	12	5
Oost-Nederland	100	56	21	8	10	4
West-Nederland	100	56	22	7	11	4
Zuid-Nederland	100	62	17	5	9	7
Onbekend	100	48	22	11	14	4
Regio bij eerste waarneming						
Vier grote gemeenten	100	56	21	8	10	5
Overige gemeenten	100	57	22	6	11	3
Onbekend	100	48	22	11	14	4
Scheiding voor eerste waarneming						
Niet gescheiden	100	57	21	7	11	3
<5 jaar geleden	100	60	22	6	9	3
5 jaar of langer geleden	100	53	21	9	9	9

Bron: SIVZ/CBS, SSB

Kenmerken, voorgeschiedenis en life events van nieuw ingestroomde geregistreerde daklozen

De achtergrondkenmerken van de nieuw ingestroomde daklozen op de peilmomenten stemmen grotendeels overeenstemmen met de achtergrondkenmerken van alle geregistreerde daklozen per peilmoment. In Tabel 9 staan per peilmoment de achtergrondkenmerken van de daklozen weergegeven. Geconstateerd kan worden dat de achtergrondkenmerken van de nieuw ingestroomde daklozen in 2017 en 2018 nauwelijks afwijken van die van de daklozen in 2016. Het aandeel nieuw ingestroomde vrouwen, wat aanvankelijk toenam van 14 tot 19 procent, is nauwelijks toegenomen in de laatste 2 jaar. Net als bij de totale groep daklozen, is bij de nieuw ingestroomde daklozen het aandeel met een niet-westerse migratieachtergrond met 4 procentpunt toegenomen tussen 2016 en 2018.

Tabel 9 Kenmerken van geregistreerde daklozen in eerste jaar van instroom, 2010-2018

Kenmerken	Totaal 2010-2018	jaar 2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
x 1										
Totaal	31300	3900	3400	2900	3200	3300	3300	3800	3900	3700
%										
Geslacht										
Man	82	86	85	83	82	83	82	81	80	79
Vrouw	18	14	15	17	18	17	18	19	20	21
Leeftijd op peilmoment										
18 t/m 20 jaar	4	3	4	4	5	4	3	5	4	5
21 t/m 29 jaar	26	24	24	26	26	28	27	28	26	26
30 t/m 49 jaar	52	56	57	53	53	51	52	48	51	49
50 t/m 64 jaar	18	16	16	17	16	17	18	19	19	20
Burgerlijke staat										
Ongehuwd	73	72	70	71	74	75	74	74	72	73
Gehuwd	7	6	6	7	6	6	7	7	8	8
Verweduwd	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1
Gescheiden	19	20	22	20	19	19	18	18	19	19
Onbekend	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Migratieachtergrond land										
Nederland	41	45	44	46	44	42	42	39	38	36
Overige westerse landen	10	10	9	9	10	10	10	10	11	9
Niet-westerse landen	49	45	47	45	46	48	48	51	51	55
Migratieachtergrond generatie										
Eerste generatie migratieachtergrond	39	40	41	37	37	38	38	40	42	42
Tweede generatie migratieachtergrond	19	15	15	17	20	21	20	21	20	22
Opleidingsniveau										
Laag	61	65	64	61	62	59	60	59	59	61
Middelbaar	34	30	31	34	33	37	35	36	36	34
Hoog	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Landsdeel										
Noord-Nederland	10	9	10	12	12	9	10	10	8	7
Oost-Nederland	15	19	20	16	17	15	13	12	13	12
West-Nederland	63	61	59	61	61	62	64	67	65	65
Zuid-Nederland	9	8	8	8	8	9	10	9	11	14
Onbekend	3	2	3	2	2	5	3	2	4	3
Regio										
Vier grote gemeenten	42	37	38	41	43	42	45	48	43	45
Overige gemeenten	55	60	60	57	55	53	52	49	54	52
Onbekend	3	2	3	2	2	5	3	2	4	3

Bron: SIVZ/CBS, SSB

In Tabel 10 is het beeld te zien van de sociaaleconomische categorie en het inkomen voor de nieuw ingestroomde daklozen op de peildata vanaf 2010 tot en met 2018 en vijf jaar daarvoor. Het gaat hier weer om inkomensgegevens van het hele jaar en niet om de maandgegevens.

Tabel 10 Type huishouden, gemiddelde percentielscore inkomen en besteedbaar inkomen van nieuw ingestroomde daklozen in de registraties, in registratiejaar en 5 jaar daarvoor, 2010-2018

Type huishouden	Totaal	jaar								
	2010-2018	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Type huishouden										
	x 1									
Totaal	31300	3900	3400	2900	3200	3300	3300	3800	3900	3700
Type huishouden jaar van registratie										
	%									
Eenpersoonshuishouden	92	94	93	93	93	91	92	92	90	92
Meerpersoonshuishouden	5	3	4	5	5	5	5	6	6	6
Onbekend	3	2	3	2	2	5	3	2	4	3
Gemiddelde percentielscore gestandaardiseerd inkomen										
	x 1									
Totaal	9	9	9	9	9	9	9	9	10	10
Eenpersoonshuishouden	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Meerpersoonshuishouden	28	29	24	27	27	29	31	25	31	29
Onbekend	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Gemiddelde besteedbaar inkomen jaar van registratie										
	x 1 euro									
Totaal	10.200	8.200	9.500	9.600	9.600	10.200	10.500	10.800	11.700	11.800
Eenpersoonshuishouden	9.200	7.500	8.800	8.800	8.600	9.200	9.500	9.800	10.200	10.500
Meerpersoonshuishouden	28.700	26.300	25.200	25.800	27.100	28.900	29.500	26.900	32.100	32.100
Onbekend	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Type huishouden 5 jaar voor registratie										
	%									
Eenpersoonshuishouden	40	46	42	43	38	38	38	38	39	35
Meerpersoonshuishouden	40	35	39	39	41	43	42	42	41	40
Onbekend w.v.										
Immigratie in tussenliggende periode	9	7	7	7	8	7	9	9	11	14
Overige opvoer in tussenliggende periode	11	13	12	11	13	12	12	11	9	11
Gemiddelde percentielscore 5 jaar voor registratie										
	x 1									
Totaal	25	25	25	25	26	28	27	24	23	23
Eenpersoonshuishouden	15	15	14	14	15	17	18	14	14	13
Meerpersoonshuishouden	34	37	35	35	35	36	34	33	31	31
Onbekend w.v.										
Immigratie in tussenliggende periode	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Overige opvoer in tussenliggende periode	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Gemiddeld besteedbaar inkomen 5 jaar voor registratie										
	x 1 euro									
Totaal	21.000	18.100	18.500	19.300	20.900	22.600	22.300	22.700	22.100	22.800
Eenpersoonshuishouden	11.200	9.800	9.900	10.500	11.100	12.000	12.700	12.100	11.400	11.900
Meerpersoonshuishouden	29.800	28.000	26.800	27.900	29.200	31.300	30.100	31.700	31.100	31.300
Onbekend w.v.										
Immigratie in tussenliggende periode	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Overige opvoer in tussenliggende periode	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Bron: SIVZ/CBS, SSB

¹ voor verslagjaren tot 2011 inkomen van voorgaand jaar; vanaf 2011 inkomen van betreffende jaar

Tabel 11 Sociaaleconomische categorie op jaarbasis bij instroom registratie, 5 en 10 jaar daarvoor, 2010-2018

Sociaaleconomische categorie	Totaal	jaar eerste registratie								
	2010-2018	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	x 1	x 1								
Totaal	31300	3900	3400	2900	3200	3300	3300	3800	3900	3700
	%	%								
SEC januari van jaar eerste registratie										
Werkzaam	13	21	15	12	9	9	10	11	14	17
w.o. Deeltijdfactor>=0,80	3	5	4	3	2	2	2	2	3	.
Ontvanger sociale voorziening	72	61	70	73	75	76	77	76	73	72
Ontvanger overige uitkering	6	9	8	8	8	6	6	4	6	4
Schoolgaand/studerend	3	3	2	2	3	3	3	4	2	2
Overig zonder inkomen	2	4	3	3	3	2	2	2	2	2
Onbekend	3	2	3	2	2	5	3	2	4	3
SEC januari 5 jaar voor jaar eerste registratie										
Werkzaam	27	24	25	28	32	37	32	26	24	20
w.o. Deeltijdfactor>=0,80	12	11	12	13	14	15	13	11	10	8
Ontvanger sociale voorziening	24	30	28	25	22	17	18	24	26	25
Ontvanger overige uitkering	7	8	7	6	4	4	7	6	8	7
Schoolgaand/studerend	14	12	12	15	15	16	15	17	14	14
Overig zonder inkomen	8	7	8	8	6	7	8	7	8	9
Immigratie in tussenliggende periode	9	6	7	7	8	7	9	9	11	14
Overige opvoer tussenliggende periode	11	13	12	11	13	12	12	11	9	11
SEC januari 10 jaar voor jaar eerste registratie										
Werkzaam	.	.	.	.	.	27	26	24	26	28
w.o. Deeltijdfactor>=0,80	.	.	.	.	.	14	13	12	14	14
Ontvanger sociale voorziening	.	.	.	.	.	17	17	17	15	13
Ontvanger overige uitkering	.	.	.	.	.	5	6	5	4	3
Schoolgaand/studerend	.	.	.	.	.	31	30	27	25	25
Overig zonder inkomen	.	.	.	.	.	5	7	7	6	6
Immigratie in tussenliggende periode	.	.	.	.	.	7	8	13	16	17
Overige opvoer tussenliggende periode	.	.	.	.	.	8	7	8	7	7

Bron: SIVZ/CBS, SSB

Tabel 12 Echtscheidingen van nieuw ingestroomde daklozen, 2010-2016

Kenmerken	Totaal 2010-2018 ¹	jaar 2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
x 1										
Totaal	31300	3900	3400	2900	3200	3300	3300	3800	3900	3700
%										
Scheiding voor eerste instroom in de registratie										
Niet gescheiden	77	75	73	74	77	77	77	78	78	80
<5 jaar geleden	7	7	8	8	7	7	7	6	7	4
5 jaar of langer geleden	17	18	19	18	16	16	16	16	16	16

Bron: SIVZ/CBS, SSB

Tabel 13 Sociaaleconomische categorie voor nieuw ingestroomde daklozen, totaal en per sociaaleconomische categorie 5 jaar voor instroom, 2010-2017

	Totaal	SEC januari 5 jaar voor jaar eerste registratie							
		Werkzaam	Ontvanger sociale voorziening	Ontvanger overige uitkering	Schoolgaand/ studerend	Overig zonder inkomen	Immigratie in tussenliggende periode	Overige opvoer in tussenl. periode	
Sociaaleconomische categorie									
	x 1								
Totaal 2010-2017		27600	7200	6300	2200	3600	5900	1600	800
SEC januari van jaar eerste registratie 2010-2017	%								
Werkzaam		7	12	4	6	10	5	5	3
Ontvanger sociale voorziening		76	70	87	50	73	81	82	86
Ontvanger overige uitkering		7	10	2	40	1	2	1	1
Schoolgaand/studerend		1	1	0	0	7	1	2	1
Overig zonder inkomen		8	7	7	4	9	10	10	8

Bron: SIVZ/CBS, SSB

¹⁾ Onder "Overige opvoer" worden personen verstaan die in de tussenliggende periode administratief zijn opgenomen in de bevolkingsregisters van een gemeente op verzoek van de betrokkene. Deze opneming is niet het gevolg van geboorte, immigratie of vestiging van die persoon vanuit een andere gemeente in Nederland. Een administratieve opneming is meestal een hervestiging van een persoon die eerder administratief is afgevoerd en die verklaart nooit uit Nederland te zijn weggeweest. Administratieve afvoering betekent verwijdering van een persoon uit het gemeentelijk bevolkingsregister van een gemeente nadat deze heeft vastgesteld dat de verblijfplaats van deze persoon niet bekend is, deze persoon niet bereikbaar is en waarschijnlijk geen inwoner meer is van een Nederlandse gemeente.

Tabel 14 Sociaaleconomische categorie (SEC) 5 jaar geleden voor de nieuw ingestroomde daklozen, totaal en per SEC nieuw ingestroomde daklozen, 2010-2017

	Totaal	SEC januari 5 jaar voor jaar eerste registratie						
		Werkzaam	Ontvanger sociale voorziening	Ontvanger overige uitkering	Schoolgaand/studerend	Overig zonder inkomen	Immigratie in tussenliggende periode	Overige opvoer in tussenl. periode
Sociaaleconomische categorie								
	x 1	%						
Totaal 2010-2017	27600	26	23	8	13	22	6	3
SEC januari van jaar eerste registratie 2010-2017								
Werkzaam	2000	44	11	6	17	16	4	1
Ontvanger sociale voorziening	21000	24	26	5	12	23	6	3
Ontvanger overige uitkering	2000	38	7	45	2	7	1	1
Schoolgaand/studerend	400	9	6	2	65	9	8	1
Overig zonder inkomen	2200	24	20	4	14	28	7	3

Bron: SVZ/CBS, SSB